

"מודעה רבא לאורייתא – גאוני המערב בכל הדורות לא בגדו במסורת אבותיהם"

תדהמה גדולה נפלה עלי ועל שכמותי, כי ראה ראיתי חזות קשה בדמות אותה "מודעה רבה", לביזיון התורה, מודעת אבל רבתית היא, על אשר רצו רבני הזמן המכנים את עצמם "גאוני המערב הפנימי" להכריז על מותה חלילה וחס של תורת רבני המערב, רבני אמ"ת, תורת הפנימיות מן המערב הפנימי ותורת הנגלה לארצות צפון אפריקה החיצונה. מודעה המפלגת את העם, בתקופה קשה בה חובה לעמוד איתנים, איש איש על עדתו, איש איש בשם מסורת חכמו וזכות אבותיו, מול אויב אכזר אשר צופה לגרשנו מארצנו הטובה והנה עת לעשות לה' .. (כי) הפרו תורך!

ראשית, שתי הבהרות חשובות אשר האמ"ת מחייבת שלא יחשידונו חלילה ברצון לפגוע בכבוד התורה ובכבוד חכמים, לא זו דרכנו אך האמ"ת תיאמר והיא :

א. אותם הגאונים הזקנים האמתיים, אשר שמם מופיע כביכול בראש רשימת "המקבלים" הנכפיים והמוותרים על תורת אימם, הלוא אחרי בדיקה וחקירה כדבעי, התברר מעל לכל ספק שלא נצטרפו מידיעה ברורה וצלולה על כל פרטיה לאותו "פשוט" עלוב ומתנשא, ואין צורך להכביר במילים על כך, כי השיטה ידועה בקדמת דינא. אך דבריהם האמתיים של אותם גאונים שליט"א, כבר כתובים עלי ספר בחיבוריהם הנפלאים. והם אשר פסקו עוד בימי הראשל"צ עובדיה יוסף ז"ל על כך שאין לוותר על מנהגי המערב כלל וכלל והלוא קל וחומר האידנא, שלא יחזרו מדבריהם בפני בנו הי"ו והדברים פשוטים. ורק להוכחה מועטת אם ידרש, אציין מעט מן הפסקים. ראשית אזכיר מה שכתב מו"ר הרה"ג רבי דוד שלוש בע"פ אין ספור פעמים ובכתב בשו"ת חמדה גנוזה (מאמר הפסיקה ההלכתית והתפתחותה עד ימינו), שאם הייתה מחלוקת קדומה בין חכמים, זה אוסר וזה מתי, ונהגו להקל מפני שהיה רבם או שחכמי המקום נוטים אחר דעתו בעניין זה, מניחים אותן על מנהגם אף שהרבה מקומות נהגו לאסור. ובכן לך נא קורא נעים ועיין גם בשו"ת חמדה גנוזה בעניין מה שפסק אותו גאון רבי דוד נ"י (ח"ג סי' לז) לפיו אין ראייה משני התלמודים לאסור לעמוד ב' הדברות ושאין כבר חשש לתרעומת המינים שהייתה בתקופת הרמב"ם, וז"ל שם "כי בימינו או כופרים בעיקר או מאמינים", ושיבח מורי ורבי הרב הגאון את המנהג וכתב שראוי לחזקו כי יפה הוא וזה מן המפורסמות בניגוד לדעת הראשל"צ עובדיה יוסף ז"ל ובנו הרב הנוכחי הי"ג. או במקום אחר מה שלימד זכות על היתר קביעת העירוב ע"י צורת הפתח לחי וקורה בערי א"י, כדעת רש"י והרא"ש הסוברים דכל שאין בו ס' ריבוא בכל יום אינו חשיב רה"ה, זאת כיון שהדבר במחלוקת בין הפוסקים ודעת מר"ן לא נתבררה כדבעי, אלו ואלו דברי אלוקים חיים, וכיון שאין ספק במציאות לא אמרינן ספק דאורי' לחומר מהתורה וזה סותר את כל דברי שו"ת יביע אומר מינה וביה. ואם לא די בכך לך וראה מש"כ בעניין ביטול חזרת הש"ץ בשו"ת חמדה גנוזה (ח"ג סי' לט), אא"כ נמצאים כ-כ' מתפללים העונים לחזרה והמכוונים לה. או מה שחלק על דברי הראשל"צ יוסף ז"ל בעניין אמירת ברכת הגומל כדעת חכמי המערב שהשיעור הוא

לפי שטח פרסה, זאת כדי שלא לתת דברים לשיעורים ולא יהיה לדבר סוף בשו"ת חמדה גנוזה (ח"א סי' כ). יתירה מזאת במסקנתו בשו"ת חמדה גנוזה (ח"א, סי' ס' שאלה יב) שרוב פוסקי ספרד וראשוני צרפת התירו לאשה לברך על מצות שהזמ"ג נגד דעת מר"ן השו"ע, וכתב להלכה שמנהג המברכות יסודו בהררי קודש ושהמברכות מתברכות מן השמים. והלוא מו"ר הרב שלוש גם כתב מפרושות בשו"ת חמדה גנוזה (ח"א, שאלה כג או' סא), וז"ל "אף שרב גמיר וסביר שדעתו נוטה לפסוק כאחד הפוסקים הראשונים דלא כהשו"ע אינו צריך כפרה, בדורנו זה אין רב רשאי לשנות מאומה מפסקי מר"ן והאמנם קהילות בא"י הנוהגות כמנהגם בחו"ל דלא כמר"ן, ימשיכו כמנהגם" ואיך שמו וחתימתו צורפו והם היפך דבריו. ואיך העזו לדבר בשמם של גאונים מערביים אמיתיים הלוא גם בשו"ת אורחות יושר (חלק ב, סי' יט) הרה"ג רבי יוסף שרביט, וגם מו"ר הרה"ג רבי דוד שלוש בשו"ת חמדה גנוזה (ח"א, שאלה יג) כתבו נגד ספרי ילקו"י למשל, בלחזק את מנהג בנות ישראל להדליק ואח"כ לברך הדלקת נרות של שבת וחזקו שם את דברי הבה"ג והגאונים בעניין זה, והסיקו שמר"ן השו"ע לא בא להכריע כלל בדבר, והלוא זהו בניגוד מוחלט לדעת הרב עובדיה יוסף ז"ל? ואיך כתב מי שכתב את דברי הרב דוד שלוש באומרו שביטל כביכול את דעתו בפני הראשל"צ עובדיה יוסף הלא אלו דבריו בעניין דלעיל לאחר שבדק את כל מקורותיו ז"ל "עיינתי בכל הנ"ל ולא ראיתי לאחד מהם שכתב כן". יתירה מזו כי כתב נגד דעת רבני יוסף כולם בשו"ת חמדה גנוזה (ח"ג סי' לה) עפ"י דברי הירושלמי (פ"ז דברכות) "קטן לס"ת עושים אותו סניף", ולא חילק בין ימים שעולים שבעה לאלה שבהם עולים שלושה, ומשמע שגם למנין שלושה קטן עולה, כי כן היא דעת הרמב"ם, רבינו ירוחם והר"ן. והאם יסכים לכך הראשל"צ הנוכחי בעל ילקוט"י? זה לא יאמר, אלא אם כן הוא זה שחזר מדבריו המפורשים. לא זו אף זו והנה מנהג קדום במערב הכללי לברך ברכת הגומל לא רק על אותיות חיי"ם אלא גם על נס בניגוד לדעת הראשל"צ עובדיה יוסף ז"ל, והנה זו דעת רבי דוד שלוש, ובכך פרש הרב שלוש מכת המתקפלים וכדאיתא בשו"ת חמדה גנוזה (ח"ג סי' מ) עפ"י עיון בדברי ראשוני אלג'יה, ושהסיבה שרק שהד' הזכרו להודות רק משום ששכיחים הם תמיד, אך לא לאפוקי מי שנעשה לו נס וניצל, כי איפכא מסתברא וקל וחומה. ועוד, האם מו"ר דוד שלוש לא חלק בשו"ת חמדה גנוזה (ח"ג סי' סא), על דברי הראשל"צ הגרע"י ביב"א, אשר הורה לאכול בשבת שחל בערב פסח, לילו כיומו מצה עשירה, כלומר נילושה במי פירות הממהרים להחמיץ. ושמא יש לשאול האם מו"ר הרב שלוש גם חזר בו כדעת דברי 'המודיעים' בשער בת רבים ממש"כ בשו"ת חמדה גנוזה (ח"ג סי' נ) מתוך מדברי החיד"א שלא גזרו כלל על הזקן בחוה"מ, כי רוב ככול ישראל לא היו מגלחים זקנם, ואף אם היה הזקן בכלל הגזרה, דוקא למי שלא גלח לפני הרגל, אבל מי שגילח לפני הרגל כיון שרוב המגלחים אותו איסטניסטים הם, לא גזרו שכולם יהיו מנוולים בגלל מיעוט קטן שמרוב טרדתו לא גלח. ומסקנתו שם דמותר לכתחילה לאלה שגלחו זקנם בערב הרגל לגלח בחוה"מ, ושיש לסמוך לדעתו על ר"ת שגם התיר גילוח הראש ערב המועד, ולדעת רוב הפוסקים גילוח הזקן הוא רק דרבנן. לזה לא יסכים ודאי הראשל"צ הנוכחי. ובמקום אחר גם הקשה הגר"ש שלוש על דברי הגר"ע יוסף האוסר אמירת ברכה של ההלל בר"ח או ברכה על הפטרה דתענית והקשה בספרו שו"ת חמדה גנוזה (ח"ג סי' כא או' ג), על מה ולמה

בירושלים, ר"ל עפ"י נוסח המכונה בשם 'ירושלמי', מברכים על הפטרת ת"ב במנחה והיא מנהג, ולא מברכים על הלל דר"ח שהוא נמי מנהג. מה יאמרו ומה ישמעו 'המורים' במחדעה זו לבטל מנהג זה? יתר על כן, תקף הרב שלוש אז ועד היום, מנהג לומר לשם יחוד לפני כל מצוה או תפילה, שלא כמנהג המערב, וכתב בשו"ת חמדה גנוזה (ח"ג סי' ג) והסיק להלכה ש"הרוצה לומר" לשם יחוד, ידלג לכל הפחות על הקטע 'ליחודא שם וכו'', ורק יכוון בה בלבד, וימשיך לומר 'ביחודא שלים וכו'' ומסקנתו דעדיף שלא יאמר כלל כדעת הגר"א. ובענייני המדינה וכבוד הרבנות הראשית לישראל, האם לא הקשה הגר"ד שלוש בשו"ת חמדה גנוזה (ח"א שאלה כא או' סז) תמיהה גדולה על רבני דורנו שמחייבים לקרוא הלל גמור ביום ה' באייר ולא לברך עליו, דאדרבא איפכא מסתברא, כי הלל דתקנה לכו"ע צריך לברך הלל שלא יהיה כמחרף, עיין שם דבריו כפי שלא נוהגים חתומי הפנים וכתב הוויתור, ביום העצמאות. והנה כיהלום שבכתר, בנוגע למה שפרסם הראשל"צ הנוכחי נ"י וחזר ואמר לאחרונה בשם אביו ז"ל שחלק ממנהגי מרוקו הם מנהגים רעים ומנהגי טעות שיש לבטלם ואלה הגאונים "הפנימיים" הסכימו עמו בכתובתא דא, אך מה נעשה שכתב הגר"ד שלוש בשו"ת חמדה גנוזה (ח"ג סי' ו) שיש לחזק את אותו מנהג, דמותר לענות ב"ה וב"ש בברכות שיוצאים בהן י"ח, והביא ראיה ממה שאנו אומרים 'בשכמל"ו' אחר פסוק שמע ישראל, וכן שהסיבה שאין הש"צ רשאי לענות אמן אחר הכוהנים היא רק שמא תיטרף דעתו, ולא אמרו משום הפסק, וז"ל "ומנהג ישראל קדושים הוא, ולא זו בלבד שאין זה הפסק אלא השתתפות בפה לגדל את שם ה' שהוא עיקר הברכה". ומעל הכל בכללי הפסיקה שלו כתב הרה"ג רבי דוד שלוש בשו"ת חמדה גנוזה (ח"א, שאלה כג או' סא) "אף שרב גמיר וסביר שדעתו נוטה לפסוק כאחד הפוסקים הראשונים דלא כהשו"ע אינו צריך כפרה, בדורנו זה אין רב רשאי לשנות מאומה מפסקי מר"ן והאמנם קהילות בא"י הנוהגות כמנהגם בחו"ל דלא כמר"ן, ימשיכו כמנהגם". ודי והותר בדברים אלו להוכיח בכך את גודל ההטעיה שהשתיקה יפה לה ! והנה בשם הגאון זקן חכמי מרוקו בא"י הרה"ג רבי יהושע ממאן שליט"א, אעתיק נאמנה את דבריו, למשל בכך שהסכים על מנהגי מרוקו כמובא בספר נתיבות מערב (חלק חג הסוכות, או' טז) בהסכמתם של הגר"ש משאש ושלו אישית, שלמשל נהגו לומר במערב הושענות בשבת, שלא כדעת הראשל"צ יוסף ז"ל, אך כפי שראה בעיר מולדתו צפרו אשר במרוקו. ועוד מה במה שחזק בכללי הפסיקה המערביים, דפסקינן כהרמ"א אם מר"ן לא גילה דעתו, ולא חוששין שמא יאמרו עלינו "אשכנזי אתה", כי בני איש אחד נחנו, וז"ל בהסכמה שנתן לספר ללקוט שושנים של הרה"ח רבי א. בוחבוט "שזהו כלל גדול דהיכא שמר"ן מלכא לא גילה דעתו הקדושה, לא בב"י ולא בשו"ע, אזלינן בתר רבנו הרמ"א, זאת להודיע שאנחנו במארוקו כל קי"ל להלכה ולמעשה מפי אבותינו רבותינו ע"ה". וגם כאן זה די והותר להוכיח שאין ממש לגבי רבי יהושע ממאן לצרפו היום למפרע לכל דברי המבטלים וידם על התחתונה.

על כן, המסקנה עפ"י כל האמור לעיל, שאין להיבהל באותה שיטה ידועה לצרף חכמים שלא מדעתם באומרים "וכך פסק" כי המעיין יעיין והמחרף ירחף על פני מים שאינם של תורה, רק דברי הטעיה מבלי אמת, והמרחס ירחם וכל דברינו אינו מכוונים לרבני אמ"ת אשר בשוגג או בזדון

נגררו לחיתום זה שאינו חותמת של הקב"ה, כי חותמתו אמ"ת, והוא כבודם וכבוד שמים וכבוד התורה וכנגדם באנו למחות עד כדי הכאה.

ב. לא לנו למען ה' לא לנו, תלמדנו לכבד את מוסד הרבנות הראשית מאז הוסדרה. הלוא ידענו את חשיבותה של ישות רבנית אחד ומאוחדת בא"י, זאת עפ"י חזונו של מר"ן הרא"ה קוק ז"ל, ואנו דוקא אלה האוכלים, כל אחד עפ"י מסורת אבותיו ודרגת החומרות שבחר בה, מהכשר הרבנות הראשית!! ולא נמנים אנחנו עם אנשי הבדצי"ם, חלקם ותורנם! זאת יש להקשות דוקא על הרוצים בנסיגה ובהתקפלות, חזקה עליהם ככל הנראה עפ"י רוב שהם אינם סומכים על הוראות, היתרים וכשריות הרבנות הראשית באמרם "לא טובה היא לנו רבנות הארץ הזאת". והם אלה אשר בחומרות מחומרות שונות, הקימו בתי דין ובתי מטבחיים חלוקים במשך השנים, למען יתגודדו בעיר אחת ובארץ אחת, לחלוק על הרבנות ראשית דוקא, רק מטעם שהיא ממונה ע"י מדינת א"י בזמן התחלתא דגאולה! ברם אנו, קבלנו ומקבלים את הוראות המוסד החשוב, לא רק בענייני היתר מכירה בשנת השמיטה, שלא לחזק ידי המחבלים הישמעאליים המתפרנסים ומתעשרים בזמן עניות ומצוקת חקלאי ישראל, מרכישות הבדצי"ם "המחמירים" ב'לא תחנם' מדרבנן ומקילים ב'לא תעזב את הארץ ביד נוכרי' דאורייתא! הלא אנו אלה המצייתים להוראות הרבנות הראשית בימי הוד'ה של גאולת ישראל, ימי העצמאות, הזיכרון ויום שחרור עיר הא'להים, וכפי תקנת הרבנות הראשית דאז, מברכים אנו על הלל בימים אלה, יש בתוכנו המחמירים חומרא אמיתית מדינא דאהבת הארץ ומברכים גם בלילה, ועוד כאלה שמרוב התפעמות הנפש על הנסים והנפלאות, אינם בדלים מתקנה קדומה של הרבנות הראשית לברך ברכת שהחינו, כפי שגזרו הרבנים הראשיים דאז. והנה נעלמו דום כל הדוגלים בכתב וזיתור מסורת בת 1000 שנות תורה ויו"ט, מסורת ותשוקה לא"י של כל חכמי המערב כולם. הנה אלה עפ"י רוב דאור' לא ברכו ולא צייתו לדינא ולא הלכו אל יוסף הלוא הוא רבי יוסף משאש ז"ל, שפסק באוצר המכתבים שאין לסכסך את דעתנו אם אנו באמ"ת יהודים חרדים ועושים כדעת הרבנות הראשית את יום העצמאות : יום טוב בהלל גמור ובמשתה.

לא לנו תלמדנו איך לכבד את הרבנות הראשית ורבניה לדורותיה, מאז הרב קוק ז"ל עובר דרך הרב עוזיאל והרב הרצוג ועד אחרוני גדולי אוהבי א"י הרב מרדכי אליהו והרב אברהם שפירא כולם לחיי העולם הבא, הרי אנו נמנים על מכבדי זכרם, ממשכי דרכם ומצייתיה הוראותיהם. והיכן היו 'גאוני הפנימיות המערבית בזמניהם'!? נכבים אל הכלים, נרפים הם נרפים מאז ומתמיד ופתאום יזנקו מן הבשן ללמד קטוגריא על בני המערב. דעו שאהבתנו את הרבנות המרכזית, האהבה שאינה תלויה בדבר, לא על מנת לקבל פרס, תפקיד או קידום, אהבה זו אהבת האמ"ת היא ולא עשינו לעולם רבנות זו או אחרת קרדום להתפרנס ממנה או להכחיש מסורת ממסורות ישראל, ועל כך אין להוסיף מפני הכבוד כי כל המוסיף הכא גורע.

- וכעת לגופם של דברים. או לנו מניסיון עקירת כל יסודי הפסיקה המערבית, או לנו מבגידיה במסורת אבותינו, אויה לנו מזיוף דעת רבותינו אשר לא טובים אנו מהם, ולא גאונים מהם אנחנו, לא אלה שבתמונות בראש הפלסתר ולא אלה שהושמטו במתכוון. כי בפנים נביט, אלו בדבריהם בכתובים, הם זיכרונם והם העיקר, והנה אחל לבאר:
1. האם לא ידעו אותם הגאונים המקבלים או הכובלים בדעת מר"ן השו"ע, את מה אמרו חז"ל בש"ס דעדויות (פ"א מ"ב) "אלא שאדם חייב לומר בלשון רבו"? והלוא הם שוותרו בשם רבותינו זצ"ל ולא בהסכמת!
 2. האם לא ידעו מה דאיתא בכל דברי רבותינו ע"ה וכנמצא כאריכות בקונטרס 'אום אני חומה' (ח"ב), שהאיסור של "לא תענה על רב" אינו "במקום מנהג שנהג עלמא מקדמת דינא, ובא גדול ורוצה לשנות או לבטל מנהג הקדום, כה"ג נמי אפילו קטן יכול לחלוק ולמחות ואין זה בכלל חולק, כי אדרבה הגדול הוא החולק על כל הקודמים אליו ורוצה לעקור מה שנטעו הם כב, ועל זה נאמר לא תסיג גבול שגבלו ראשונים?"
 3. האם לא החשיבו את דברי הש"ך (ח"מ, סי' לח), וז"ל "אם בא גדול להנהיג מנהגים שלא מנהג אבותינו, ואפילו הביא לו סימוכים וראיות משיטת הגאונים, אין שומעין לו ואפילו קטן שרוצה להחזיק במנהג אבותינו שומעין, כי כן נהגו?"
 4. ועוד במה נסמכו לדבר בשם כל רבני צפ"א, האם לא למדו מה שאמר הנמוקי יוסף על ש"ס דסנהדרין (ל"ו) "לא תענה על רב לנטות", "דאדרבה פירושו דאסור לו (לת"ח) לשתוק".
 5. האם דברי רבי שמעון שכה חיבבו חכמי המערב הפנימי וידעו לתלות בו מעלת 'שישי דרבי שמעון', מה שאמר במכילתא דרשב"י (כג, ב), וז"ל "ולא תענה על רב לנטות - שלא תאמר, דיי שאהיה כרבי פלוני, אלא אמור מה שלפניך", האם דברי ריק הם בעיניהם!?
 6. והלוא אם רק היו מחליטים להכריז להמיר את מסורת אבותיהם במסורת אחינו האשכנזים וקבלת את מנהגיהם, היינו גם אז מפנים אליהם את דברי הגר"מ פיינשטיין ז"ל בהקדמתו לשו"ת אגרות משה (או"ח, ח"א) כנגד אלה המתנצלים פעם אחר פעם בפני גדולי ישראל או אלה הנחשבים כגדולי הדור, משום שהביעו את דעתם השונה, וז"ל "ומה שמתנצל כתר"ה בהם שחולק עלי בדבר הלכה הוא למיותר כי כן דרך התורה שצריך לברר האמ"ת וח"ו מלשתוק מי שסובר שאינו כן, בין לקולא בין לחומרא וכו' ודאדרבא אסור לו לשתוק". ויתירה מזו בשו"ת אגרות משה (עיין או"ח, סי' קט; ויו"ד, ח"ב, סי' מה; וכן איתא באה"ע, ח"ב, סי' יא) שם כתב על כך דלית לן בזמן הזה דין 'גדול' שאסור לחלוק עליו, ושעכ"פ לא רק שרשות, אלא חובה לחלוק, כל שלא נראה למחבר כדעתו. והלוא אם אצטלת חכמי המערב ילבשו באמת! כה דיבר הרה"ג רבי יצחק חזן בהקדמה לשו"ת זהב שבא (עמ' 13) על אישיותו של חכם אחר דוגמה לחכם מערבי, הלוא הוא הרה"ג רבי שמעון דיין, וז"ל "הרב המחבר זצ"ל מגיל צעיר וכו' לא נשא פנים בהלכה אפילו לאיש שגדול, ראה התכתבותו עם הרב הגאון כמוה"ר מכלוף אבוחצירה, גם בדברים שאינם רק להלכה ולא למעשה או אפילו לשם פלפול בעלמא".
 8. ואיך אמרו למחוק כל מסורת חכמי ספרד בהינף יד ולקבל דברי הראשל"צ יוסף ז"ל, הלוא הוא בעצמו כתב בשו"ת יב"א (ח"ג, אה"ע סי' יט) "נהגו בעיר ארג"ל בכמה עניינים

כדעת הריב"ש והרשב"ץ היפך פסק הש"ע, וכמ"ש בשו"ת בית יהודה עייאש (ח"ב, סי' א) וכו' וכן מצאתי הלום להגאון מהר"ר מסעוד אלפאסי בספר משחא דרבותא (ח"א, אה"ע סי' קנד) וכו' ובארצות המערב מתנהגים תמיד ע"פ רבותיהם הריב"ש והרשב"ץ".
9. וגם אם תמונותיהם של רבותינו ז"ל יתלו לרפואה בראש כל חוצות להצדיק את העולה, כמשל הפנונג בלא הכשר ופיקול הם המשיבים להם ברורה ונעימה כדברי המלאך רבי רפאל ברדוגו בספר תורות אמת "הגם שבכל דיני התורה אנו נמשכים אחר פסקי רבינו יוסף זלה"ה וכו' זולת בקצת מקומות כגון בשני סימנים בטור יו"ד סי' לו' בדיני בועות הריאה, וסי' לט' בדיני סירכות הריאה, שאין אנו נוהגים כדבריו אלא כמנהגים המיוחסים לרבינו קאשטילייה נ"ן".

10. והאם שמעו אוזניהם על אזור תפילאלת בארץ מרוקו רחבת ידיים ממזרח וממערב? אם לאו! הנה מש"כ משם הרה"ג רבי מכלוף אבוחצירה בתשובה למחבר שו"ת זהב שבא (סי' יח, ג, עמ' נז) וז"ל "ופשוט שמנהג זה קדם לפסק מר"ן מלכא ז"ל והראיה היא שנהגו כן בזמן רבינו הריב"ש ז"ל וכו' הרי שלך לפניך שאם מנהג קדם למר"ן ז"ל בין לאיסור בין להיות ה, הולכין אחריו".

11. וכיון שדברו על כללי קבלת הוראות מר"ן מבלי עיון ומבלי מלאכת מחשבת, זכור יזכור עוד את דברי הרה"ג רבי שלמה אבן דנאן בשו"ת בקש שלמה (סי' לט) "כי קושטא הוא שאנו קבלנו הוראות מר"ן זיע"א וכו' ומ"מ לאו כלל הוא לכל הדינים וההלכות, כי כמה הלכות אשר לא הלכו בהם אחר מר"ן, ונשארו בהם כמנהגם מקדם כידוע".

12. ובין רבותינו אשר בשמם כביכול ידברו, היה הרה"ג רבי עמרם אבורביע אשר כתב בספר נתיבי עם (עמ' קלח) "והגם שהספרדים הולכים עפ"י הוראות מר"ן, בנדון זה כן היה המנהג מימי קדם משום כבוד עונג שבת וכמ"כ הרא"ש שבשביל שרבו הדעות וישראל אדוקים במצות עונג שבת ולא ישמעו להחמיה, הנח להם לישראל במנהג שנהגו עפ"י הפוסקים כחנניה".

13. והנה פרשו גם פרשו מדברי רבי יוסף הלוי נזיר (מטה יוסף, סי' ב) אשר העיר את עינינו באומרו "לא קיבלנו עלינו הוראות מר"ן אלא בדבר שאינו מצוי בקבע, אבל בדבר שהוא מנהג קדמון וכו' אעפ"י שנתפשטו אח"כ הוראות מר"ן המנהג לא זז ממקומו".

14. ואם דולגים ב'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מהרבנות הראשית בירושלים, ייחרט על לבם דברי הרב נחפה בכסף פינטו (ח"א, בביאורו לתוס' הרא"ס, דף קנ"ד ע"ג) "גם בעיה"ק ירושלים ת"ו אתריה דמר"ן ב"י ז"ל, לא נהגו כוותיה בהך דפסק כשיטת ר"ת, וכתב דבודאי שהוא מנהג קדום להתפשטות קבלת הוראות מר"ן ז"ל, ולא קיבלנו עלינו הוראתו בפרט זה (ועי' בכללים, סי' ה וסי' ב, ג, ד)".

15. ושמא דברי רבותינו מן המערב כבר רחוקים להם כאשר מיירי בחכמי ג'רבה, כי אם לאו נזכרו היו בדבריהם של הרה"ג רבי משה שתרנג בשו"ת ישיב משה (סי' ד) וז"ל "אזלינן בכל אופן בתר המנהג". גם בספרו גט מקושר (ביאור לתוס' הרא"ס, דף ק"ח סוף ע"א) כתב "ולא נהגו כן אלא כשיטת הגאונים שהביא מהר"מ אלשקר (סי' צו)".

16. והנה בעוב"י פאס משם תצא תורת גדולי שושלת אבן דאנן, יכו את דבריהם שוק על ירך באמרם בשו"ת בקש שלמה (סי' לט) של הרה"ג רבי שלמה אבן דנאן, נצר הרמב"ם

מפאס, [בעניין המנהג לדון בדין אחד גם אם יש דיינים אחרים עמו בעי, שלא כדעת מר"ן השו"ע] "וזה היפך דברי מר"ן ז"ל שקבלנו הוראותיו ושכן הוא המנהג וכו' ובדרך קצרה אומר כי קושטא הוא שאנו קבלנו הוראות מר"ן זיע"א, כי כן קיימו וקבלו אבותינו ורבותינו ה"א זיע"א וכו' מ"מ לא כלל הוא לכל הדינים וההלכות, כי כמה הלכות אשר לא הלכו בהם אחר מר"ן ונשארו בהם במנהגם מקדם, וכידוע זו אחת מהנהגה וכו' ועוף לא צווה צפור לא צפצף וכו' וכן הוא המנהג בימינו לדון ביחיד".

17. אך חמור מכך, ועל כך לא ידעתי מי ימחול על פגיעה שכזו בכבוד התורה ובכבוד מו"ר הרב שלום משאש ז"ל, על אשר השמיטו את שמו ואת תורתו מאותה מודעה, וכן את כל פסקיו בארץ ישראל דוקא כלא היו, זאת לאחר שראה כל מה שראו אותם 'הגאונים', אך המשיך ועמד מערכה מול מערכה מול דעות רבני יוסף שליט"א, וחוששני שאין רפואה למכה זו. וכי עוד מלפנים כה דיבר הרה"ג רבי שר שלום משאש, סבו של מו"ר הגר"ש משאש, בשו"ת דברי שלום"ם (או"ח, סי ב) שהוציא נכדו לאור "לעניין הלכה אם יראה בעיני מורי הוראה, נראה דאין כדאי לסמוך על דברי מר"ן בתירוץ קושייתו נגד כל הנך רבוותא שכתבו שצריך להמתין לקרותה בזמנה, ובדרך הטוב והישר לנהוג כמנהג הראשונים שהיו בעירנו זאת, שהיו מקדימים קצת להתפלל ערבית של שבת יותר משאר ימות החול ובוה מקיימים מצות תוס' מחול עה"ק וכו' אפילו בשיעור מועט סגי וכו' ומנהג זה הוא מנהג ותיקין וכו' ויש לו סמך וסעיד ג"כ אין לזוז ממנו אפילו אם היה נגד ההלכה".

18. ובינתיים הם לא כן כתב הרה"ג רבי יצחק חזן בשו"ת יחווה דעת (ח"ג, סי' ו וכן בח"א, חיו"ד) כדברים האלה "ידוע ומקובל בידינו בני קהילות מרוקו מאב"ר הראשונים כמלאכים נו"ג, ללכת אחרי הוראותיו של מר"ן הקד' וכו' אך יש לשים תשומת לב שיש הרבה מנהגים שנהגו במרוקו וכאן נראים כזרים, וחלילה להסתכל על גדולי רבני מרוקו ח"ו שטעו בדבר, ועיין שעוררתי על כמה מנהגים שנראו כמתמיהים ואני מצאתי להם מקור בהלכה מפי רבים וגדולים".

19. והלוואי והיו מכבדים דברי הראשל"צ ז"ל עצמו בשו"ת יביע אומר (ח"ה, חיו"ד סי' כה או"ד) "לגבי כמה מנהגים שנהגו בירושלים דלא כדעת מר"ן ומנהגים קדומים הם, עוד קודם שנתפשטו הוראות מר"ן, והסיק שם שעושים כפי המנהג אף שהמנהג הוא נגד מש"כ בשו"ע".

20. ובדין ברכה על מנהג (הלל וכו') רוב רובם של ראשוני ספרד פסקו למען אמירת ההלל בר"ח עם ברכה פרט לרמב"ם, כולל רבו של הרמב"ם הר"י מיגש. וכן הייתה דעת הר"ן, הריב"ש, הרי"ף, הרא"ש, הרב המגיד וכן איתא בדברי רבי דוד אבודרהם, שיש לברך, כשם שמברכים על מנהגים אחרים כמו הדלקת נרות של חנוכה בביהכ"נ או אמירת ההלל אחר תפילת הערבית של יו"ט ראשון של פסח בביהכ"נ. ולמען מנהג זה לחם רבה של ירושלים מו"ר הר"ש משאש כל ימינו, נגד דעת הראשל"צ עובדיה יוסף אחר כבוה. ובשו"ת כסא שלמה של הרה"ג רבי שלמה מאזוז (סי' ק) כתב "ולדינא אף דעת מר"ן השו"ע כהרמב"ם ודעימיה וכו' מ"מ פשט כבר המנהג לברך בציבור, בין בר"ח בין בששת הימים של פסח, והיא דעת רוב עמודי הוראה ורוב הראשונים".

והנה קנצי למלים להשיב על החרפה זו, כי לא יספיקו הגליונות ממקורות לסתור ולהכחיש מניה וביה את דברי העזות או שמא הבורות בהבנת מסורת אבותינו, כללי הפסיקה, שיטת הלימוד, דווקא לאחר שתורת המערב חזרה לאכסנייתה בא"י. כי רבותינו כולם דברו פה אחד, מתקופת ראשוני המערב ורבני ספרד הר"ן, הרמב"ן, הרשב"א, הריב"ש, והרשב"ש ועד אחרוני פוסקים המערב במערב ובא"י דאין לשנות דבר ממסורת זו. והלוא זו דעת מר"ן הב"י בעצמו בשו"ת אבקת ורוכל, ואיך העזו לפרסם כדבר הזה ולהורות לעם בקטנות המנין והחכמה, מול דורי דורות של תורה? ומי שם אותם להורות כדבר הנורא הזה אשר כתבו: "לכן חובה כפולה ומכופלת על כל בני עדתינו המפוארה לקבל עליהם כל הוראותיו וכל פסקיו ללא פיקפוק כי הוראותיו הם ההוראות מרן מהרי"ק זיע"א שקבלו עליהם גם רבותינו בני המערב כאמו". הלוא דברי הבל הם ואין להם לרשות להשתמש בכתב תורת המערב מאחר וזיתורו על מורשת זו מקדמת דינא וכעת באים לרשת אותה.

הלוא לא תהיה! נבלה כזו לא תהיה בתורת ישראל, לכפות דעת יחיד על רבים, לנתק לב בנים מאבותיהם ומתורם אמם. למנוע פריחה רוחנית, שגשוג הפסיקה והכתיבה תוך האדרת התורה של צמיחת ת"ח חדשים גם ישנים, ממשיכי דרכם של גדולי האומה הספרדית, עצמאים בדעותיהם, למען לא תינטש תורת ספרד המפוארה בא"י.

הלוא לא תהיה! נמשיך לכבד את הרבנות הראשית ואת רבניה בכל הדורות, בהוראות כלליות המופנות לעם כולו היושב במדינתו והמוקיר אותה באמת! אך בד בבד נשמור על מסורת אבותינו, כי תורת אמ"ת הייתה בפיהם, ולא עלתה עולה בשפתותיהם, ודובבי שפתי ישנים אנחנו, כי מלאכי צבאות היו מול עינינו, ורק מפיהם תורה נבקש.

החותם ללא זיוף לכבוד תורת אמ"ת, תורת המערב על כל גבולותיו, כבוד חכמיה מבלי לצרפם שלא מדעתם, ואם יבחרו רבנים וגאונים אמיתיים שליט"א להסכים בכתב או אף בע"פ לדברינו, תבוא עליהם ברכת טוב, על אף שעל כל הנאמר לעיל אין דורשים הסכמה, כי דברים מוסכמים הם מדורי דורות, כתורה שקבל משה מפי הגבורה.

זכרייה זרמתי

רב ומו"צ בירושת"ו אבה"ד לממונות וראש מכון תורת אמ"ת

[פרס עמינח תשע"ז לחקר תשובות מערביות פרס מחקר מטעם קרן גאון תשע"ה לשימור מסורת המערב]